

Rada Główna
Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ŚCIEŻKI KARIERY DYDAKTYCZNEJ W UCZELNI

Opracował: Janusz Szczerba

Podstawa prawna:

**USTAWA z dnia 20 lipca 2018 roku
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**

Art. 113. Nauczycielem akademickim może być osoba, która:

- 1) posiada kwalifikacje określone w ustawie i statucie;
- 2) nie została ukarana karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 276 ust. 1 pkt 7 i 8;
- 3) spełnia wymagania, o których mowa w art. 20 ust. 1, pkt 1–3.

Art. 114. Nauczycieli akademickich zatrudnia się w grupach pracowników:

- 1) dydaktycznych;
- 2) badawczych;
- 3) badawczo-dydaktycznych.

- Art. 115. 1.** Do podstawowych obowiązków nauczyciela akademickiego będącego pracownikiem:
- 1) dydaktycznym – należy kształcenie i wychowywanie studentów lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów;
 - 2) badawczym – należy prowadzenie działalności naukowej lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów;
 - 3) badawczo-dydaktycznym – należy prowadzenie działalności naukowej, kształcenie i wychowywanie studentów lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów.
- 2.** Nauczyciel akademicki jest obowiązany do uczestniczenia w pracach organizacyjnych na rzecz uczelni oraz stałego podnoszenia kompetencji zawodowych.

Art. 116. 1. Nauczyciela akademickiego zatrudnia się na stanowisku:

- 1) profesora;
- 2) profesora uczelni;
- 3) adiunkta;
- 4) asystenta.

2. Na stanowisku:

- 1) profesora – może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł profesora;
- 2) profesora uczelni – może być zatrudniona osoba posiadająca co najmniej stopień doktora oraz znaczące osiągnięcia:
 - a) dydaktyczne lub zawodowe – w przypadku pracowników dydaktycznych,
 - b) naukowe lub artystyczne – w przypadku pracowników badawczych,
 - c) naukowe, artystyczne lub dydaktyczne – w przypadku pracowników badawczo-dydaktycznych;

Art. 116.

2. Na stanowisku:

- 3) adiunkta – może być zatrudniona osoba posiadająca co najmniej stopień doktora;
- 4) asystenta – może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera albo równorzędnny.

3. Osobę posiadającą tytuł profesora zatrudnia się na stanowisku profesora.

4. Statut uczelni może określać:

- 1) również inne stanowiska dla nauczycieli akademickich niż określone w ust. 1 oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania;
- 2) dodatkowe wymagania kwalifikacyjne niezbędne do zajmowania stanowisk, o których mowa w ust. 1, dla poszczególnych grup pracowników; wymagania te nie mogą dotyczyć posiadania lub obowiązku uzyskania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora.

5. Szczegółowy zakres obowiązków nauczyciela akademickiego ustala rektor.

- Art. 127. 1.** Nauczyciela akademickiego obowiązuje system zadaniowego czasu pracy.
- 2.** Roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi:
- 1) do 240 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo-dydaktycznego,
 - 2) do 180 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo-dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku profesora,
 - 3) do 360 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego,
 - 4) do 540 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku lektora lub instruktora, jeżeli statut uczelni przewiduje takie stanowisko
- przy czym 1 godzina dydaktyczna wynosi 45 minut.

- Art. 73. 1.** Zajęcia są prowadzone przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w danej uczelni posiadających kompetencje i doświadczenie pozwalające na prawidłową realizację zajęć oraz przez inne osoby, które posiadają takie kompetencje i doświadczenie.

- Art. 128. 1.** Nauczyciel akademicki, z wyjątkiem rektora, podlega ocenie okresowej, w szczególności w zakresie wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 115, oraz przestrzegania przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także o własności przemysłowej. Ocena okresowa może być pozytywna albo negatywna.
- 2.** Ocena okresowa jest dokonywana nie rzadziej niż raz na 4 lata lub na wniosek rektora. W przypadku nieobecności w pracy wynikającej z przebywania na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim, urlopie wychowawczym lub urlopie dla poratowania zdrowia oraz z odbywania służby wojskowej lub służby zastępczej, termin dokonania oceny okresowej ulega przedłużeniu o czas tej nieobecności.

Art. 128.

3. Kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej określa rektor po zasięgnięciu opinii senatu, związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów. Opinia jest przedstawiana w terminie wskazanym we wniosku o jej wyrażenie, nie krótszym niż 30 dni. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony. Kryteria nie mogą dotyczyć obowiązku uzyskania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora. Kryteria przedstawia się nauczycielowi akademickiemu przed rozpoczęciem okresu podlegającego ocenie.
4. Uczelnia umożliwia studentom i doktorantom dokonanie co najmniej raz w roku akademickim oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem.
5. Zasady dokonywania oceny, o której mowa w ust. 4, określa rektor.

Art. 128.

6. Przy dokonywaniu oceny okresowej uwzględnia się ocenę, o której mowa w ust. 4.
7. Od wyniku oceny okresowej przysługuje odwołanie do rektora.
8. W przypadku oceny negatywnej, kolejna ocena okresowa jest dokonywana nie wcześniej niż po upływie 12 miesięcy od dnia zakończenia poprzedniej oceny.

PRZEPISY USTAWY KTÓRE WYWOŁAŁY DYSKUSJĘ W ŚRODOWISKU AKADEMICKIM

Art. 115. 1. Do podstawowych obowiązków nauczyciela akademickiego będącego pracownikiem:

- 1) dydaktycznym – należy kształcenie i wychowywanie studentów lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów;

Art. 116. 2. Na stanowisku:

- 2) profesora uczelni – może być zatrudniona osoba posiadająca co najmniej stopień doktora oraz znaczące osiągnięcia:
 - a) dydaktyczne lub zawodowe – w przypadku pracowników dydaktycznych,

Art. 127. 2. Roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi:

- 1) do 240 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo-dydaktycznego,
- 2) do 180 godzin dydaktycznych – dla pracownika badawczo-dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku profesora,
- 3) do 360 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego,

DLACZEGO TE PRZEPISY WYWOŁAŁY TAK WIELE KONTROWERSJI

1. Głównym celem reformy czyli przepisów ustawowych jest podniesienie umiędzynarodowienia badań poprzez zwiększenie efektywności naukowej na arenie międzynarodowej oraz poprawienie wyników polskich uczelni w rankingach światowych.
2. Dyskusja wokół ustawy dotyczyła struktury uczelni, zarządzania uczelnią, kompetencji organów uczelni (pozycja rektora, senatu, struktura jednostek uczelni, rady uczelni).
3. Całkowita zmiana, istniejącego w uczelniach hierarchicznego systemu związanego ze stopniami i tytułami naukowymi:
 - a) zniesienie minimów kadrowych,
 - b) zlikwidowanie rotacji,
 - c) możliwość zatrudniania na etatach profesora uczelni nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora

DLACZEGO TE PRZEPISY WYWOŁAŁY TAK WIELE KONTROWERSJI

4. Powiązanie rodzaju kształcenia od uzyskania przez uczelnię określonych kategorii w dyscyplinach.
5. Konserwatywność środowiska akademickiego i niechęć do zmian, zwłaszcza tak daleko idących i naruszających dotychczasowy system którego składnikami było od 1989 roku:
 - a) uzyskiwanie stopni i tytułów naukowych oraz tzw. punktoza (publikowanie jak najwięcej, nieważne gdzie, nie ważne jak, byle było dużo punktów w ocenie parametrycznej);
 - b) wykształcenie jak największej liczby studentów aby podnieść tzw. współczynnik scholaryzacji a jednocześnie zdjąć z rynku potencjalnych bezrobotnych absolwentów szkół średnich;
 - c) dotychczasowy system finansowania szkolnictwa wyższego sprzyjał zasadzie, że liczy się ilość a nie jakość studentów oraz indywidualizm w nauce rozumiany jako uzyskiwanie stopni i tytułów naukowych.

DLACZEGO TE PRZEPISY WYWOŁAŁY TAK WIELE KONTROWERSJI

6. Przepisy ustawowe, pomimo deklaratywności powiązania dydaktyki z badaniami, powodowały, że dydaktyka była i jeszcze jest dodatkiem (często niechcianym bo przeszkadzającym) do badawczej funkcji uczelni.
7. Stanowiska dydaktyczne były traktowane jako coś gorszego, stały bardzo nisko w hierarchii akademickiej, bo z reguły były przechowalnią dla tych, którzy nie zrobili kolejnych stopni naukowych.
8. Milcząco zakładano, że każdy, począwszy od asystenta po profesora, posiada lub w trakcie swojej pracy uzyska sam z siebie wiedzę i kompetencje dydaktyczne. Poza uczelniami, które prowadziły kierunki pedagogiczne, brak jest na uczelniach metodyków przedmiotowych, brak centrów dydaktycznych, opracowywanie skryptów i podręczników dydaktycznych jest nieopłacalne, bo po pierwsze, przynosi bardzo mało punktów w ocenie parametrycznej, po drugie, w dobie cyfryzacji stanowi dodatkowy koszt dla uczelni bo studenci nie kupują tych materiałów dydaktycznych.

DYDAKTYKA

Definicja dydaktyki wg. Encyklopedii PWN

dydaktyka [gr. *didaktikós* ‘dający się nauczyć’ < *didáskō* ‘uczę’], dział [pedagogiki](#) zajmujący się analizą celów, treści, metod, zasad i form organizacyjnych procesów kształcenia (nauczania i uczenia się) oraz ich psychologiczno-społecznych uwarunkowań.

Według dr Tomasza Cecota:

Dydaktyka to nie czarna magia - to nauka. Ani gorsza, ani lepsza od innych nauk. Jest dyscypliną naukową gdyż: posiada własny przedmiot badań, posługuje się własną terminologią, wykształciła własną metodologię badań i co najważniejsze, podlega wszelkim rygorom metody naukowej.

Bycie dobrym nauczycielem/wykładowcą nie jest darem, ale sposobem pracy. Praca ta podlega ściśle określonym regułom, które można badać, analizować, zmieniać, czyli stosować zasady dydaktyki w kształceniu

Tomasz Cecot

Rada Główna
Nauki i Szkolnictwa Wyższego

OD NAUCZANIA DO UCZENIA SIĘ *NOWY PARADYGMAT EDUKACJI W SZKOŁACH WYŻSZYCH*

Robert B. Barr & John Tagg

Nauczanie (teaching) – stawia w centrum osobę nauczyciela, który jest ekspertem i to on określa standardy kształcenia, zorientowane jest na przyswajanie przez studenta wiedzy, przekazywanie wiedzy za pomocą metod podawczych (wykład, ćwiczenia audytoryjne, instrukcje do zajęć laboratoryjnych), kształcenie ściśle podzielone na odpowiednie etapy, ocena realizacji „przyswajania” przekazanej wiedzy, pełna kontrola nad aktywnością studenta.

Dominuje w większości polskich uczelni.

Uczenie się (learning) – stawia w centrum osobę studenta, podstawą jest indywidualne i społeczne uczenie się, zasadą jest założenie, że uczenie się jest aktywnym procesem budowania swojej wiedzy poprzez przyswajanie informacji według swoich możliwości poznawczych. Zadaniem nauczyciela jest stwarzanie warunków do rozwiązywania problemów, kreowanie doświadczenia, współdziałania z grupą, przekazywanie wiedzy jako informacji, a nie aksjomatycznych prawd, zachęcanie do dyskusji i wypracowywania własnych pojęć.

Dominuje w uniwersytetach Europy zachodniej i Stanach Zjednoczonych.

JAK POWINNA WYGLĄDAĆ ŚCIEŻKA KARIERY DYDAKTYCZNEJ

1. Nauczyciel akademicki zatrudniony na stanowisku dydaktycznym powinien posiadać przygotowanie dydaktyczne.
2. Zatrudnienie na stanowisku dydaktycznym nie powinno zwalniać całkowicie z prowadzenia badań naukowych.
3. Konkursy na stanowiska dydaktyczne powinny jasno określać wymagania dotyczące dorobku dydaktycznego i naukowego na poszczególne stanowiska dydaktyczne.
4. System oceny okresowej nauczycieli na stanowiskach dydaktycznych powinien być adekwatny do zadań stawianych na danym stanowisku.
4. Powinna być jasno określona ścieżka kariery dydaktycznej, czyli warunki awansu do stanowiska profesora dydaktycznego.

JAK TO ZROBIĆ?

1. Zmiany systemowe:
 - a) uwzględnienie w ewaluacji dyscyplin działalności dydaktycznej,
 - b) w rozporządzenia dotyczącym ewaluacji uwzględnić możliwość oceny dorobku naukowego nauczycieli na etatach dydaktycznych,
 - c) zmienić system akredytacji kierunków studiów, tak aby PKA stała się organem eksperckim, który będzie opiniował poziom dydaktyczny, opracowywał zalecenia i wskazywał konkretne rozwiązania,
 - d) stworzenie możliwości finansowych do tworzenia centrów akademickich wsparcia dydaktycznego,
 - e) systemowe prowadzenie badań dotyczących jakości dydaktyki w polskich uczelniach,
 - f) wprowadzić mechanizmy aby połączyć system szkolnictwa wyższego i system oświatowy w jednolity system edukacyjny, w którym szkolnictwo wyższe nie jest oderwane od szkół oświatowych, a szkoły niższego szczebla współpracują ze szkołami wyższymi.

JAK TO ZROBIĆ?

1. Zmiany w środowisku akademickim na uczelniach:
 - a) uznanie stanowisk dydaktycznych na uczelniach jako równorzędnych w stosunku do stanowisk badawczo-dydaktycznych i badawczych,
 - b) uznanie pracowników dydaktycznych za równorzędnych partnerów w stosunku do innych nauczycieli akademickich w realizacji misji uczelni,
 - c) wprowadzenie selekcji na stanowiska dydaktyczne w postaci otwartych konkursów z przejrzystymi regułami,
 - d) stworzenie ścieżek awansu dydaktycznego (opracowanie kryteriów i przejrzystych zasad oceny dorobku dydaktycznego),
 - e) stworzenie centrów dydaktycznych umożliwiających nauczycielom akademickim podnoszenie kwalifikacji dydaktycznych,
 - f) wprowadzenie tzw. mentorów dydaktycznych, którzy będą opracowywali nowe metody i programy kształcenia, analizowali efekty uczenia, prowadzili ewaluację procesu kształcenia, prowadzili szkolenia z zakresu dydaktyki dla pozostałych nauczycieli akademickich, wskazywali jakie kompetencje oczekuje się od kandydatów na studia oraz wskazywali jak kształtować te kompetencje na niższych szczeblach edukacji.